

4.

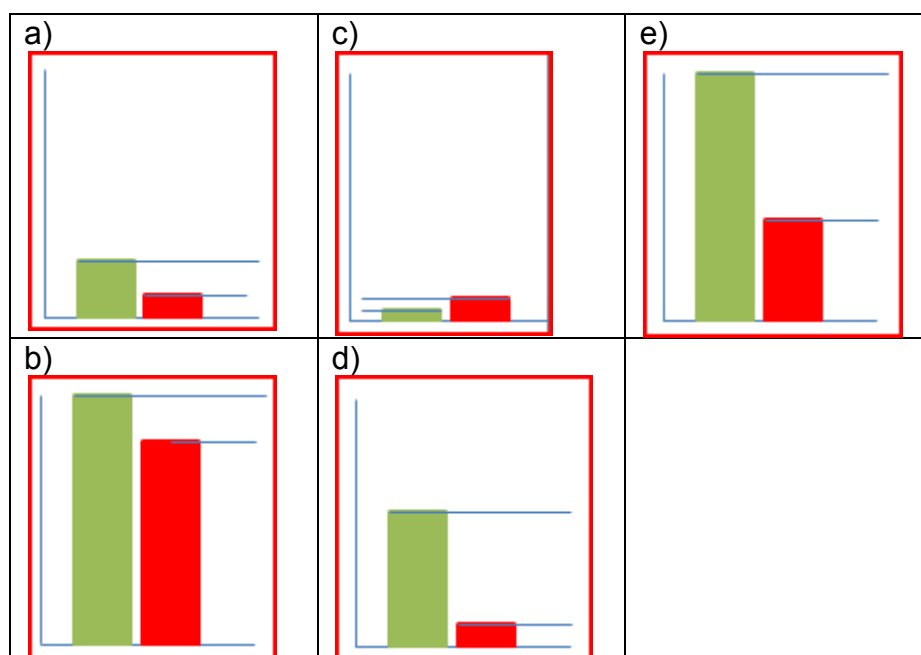
5.

6. tematický okruh: Společenské a hospodářské prostředí

(RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D.)

Vzdělávací obor	Zeměpis
Ročník	9.
Tematický okruh	Společenské a hospodářské prostředí
Očekávaný výstup RVP ZV	Z-9-4-01 Žák posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa.
Indikátory	<ol style="list-style-type: none">1. žák rozpoznává sloupcové grafy (porodnost/úmrtnost) vyspělých a rozvíjejících se státy světa2. žák rozpoznává věkové pyramidy vyspělých a rozvíjejících se státy světa3. žák lokalizuje sloupcové grafy podle výše porodnosti/úmrtnosti do modelu demografického přechodu, do fáze I až IV (V)4. žák lokalizuje podle charakteru věkové pyramidy do modelu demografického přechodu, do fáze I až IV (V)5. žák porovnává rozdíly v demografických charakteristikách mezi vyspělými a rozvíjejícími se státy6. žák hodnotí rozdíly v demografických charakteristikách mezi vyspělými a rozvíjejícími se státy7. žák rozlišuje zvyky a kulturu v odlišných kulturních oblastech (pití, jídlo, svátky, vnímání času a další)8. žák klasifikuje určité státy světa podle zvyků a kultury v odlišných kulturních oblastech (pití, jídlo, svátky, vnímání času a další)9. identifikuje části světa podle náboženského vyznání10. porovnává části světa podle náboženského vyznání
Ilustrační úloha 1	<p>Text: Model demografického přechodu ukazuje následnost změn v čase v závislosti na porodnosti a úmrtnosti a tím i změny v celkovém počtu obyvatelstva. Pokud vezmeme v úvahu vývoj v U.K., pak před rokem 1760 její obyvatelstvo vykazovalo vysokou porodnost a vysokou úmrtnost. Mladé obyvatelstvo silně převažovalo nad obyvatelstvem starším, které se nedoživalo vysokého věku. Mezi roky 1760 až 1880 začala v U.K. klesat úmrtnost, která byla mezi roky 1880 – 1940 následovaná poklesem porodnosti. Po roce 1940 vykazuje U.K. nízkou porodnost a nízkou úmrtnost (srovnej s dobou před rokem 1760) a tento stav se také odráží v převaze staršího obyvatelstva nad mladším. Obyvatelé se také dožívají vyššího věku. V současné době obecně platí, že méně vyspělé (velmi chudé) země mají vysokou porodnost a vysokou úmrtnost (např. Bangladéš), zatímco vyspělé země (např. U.K.) mají nízkou porodnost a nízkou úmrtnost.</p>

Seřadte sloupcové grafy od I. fáze modelu geografického přechodu po V. fázi, jak probíhal v U.K. Zelený sloupec je porodnost, červený úmrtnost.

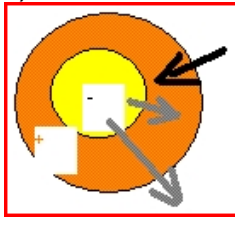
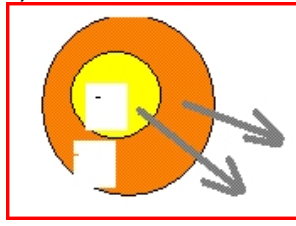
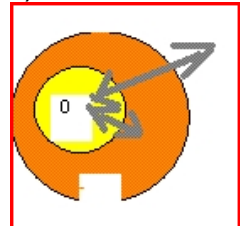
Poznámky k úloze

Vzdělávací obor	Zeměpis
Ročník	9.
Tematický okruh	Společenské a hospodářské prostředí
Očekávaný výstup RVP ZV	Z-9-4-02 Žák posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel.
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák z nabídky možných umístění sídel na mapě uskutečňuje tu nejvhodnější 2. žák na základě příkladů z ČR identifikuje funkce měst (lázeňská, dopravní, administrativní a dal.) 3. žák vyjmenuje hierarchii sídel (samota až metropole) 4. žák hodnotí venkovské sídlo a městské sídlo v Evropě

Ilustrační úloha 1

Text: Když se lidé usazovali (stávali se z lovců a sběračů zemědělci), vytvářeli obydlí. Jednotlivá obydlí se shlukovala a vytvářela sídla. Sídla se stavěla tam, kde lidé měli dostatek potřebného materiálu v místě (stavební materiál, zdroje vody, úrodná půda, dostatek paliva a další) a vhodné podmínky, které zajišťovaly bezpečnost sídla nebo jeho spojení/cesty s dalšími sídly. Významnými sídly byla města, ve kterých žili řemeslníci a obchodníci, a pořádaly se v nich trhy. V době vzniku a rozvoje průmyslu se lidé z venkovských sídel stěhovali do měst, kde měnili svůj způsob života - málo závislý na půdě a více závislý na práci v průmyslu, později ve službách. V současné době se lidé stěhují z center měst na jejich okraje.

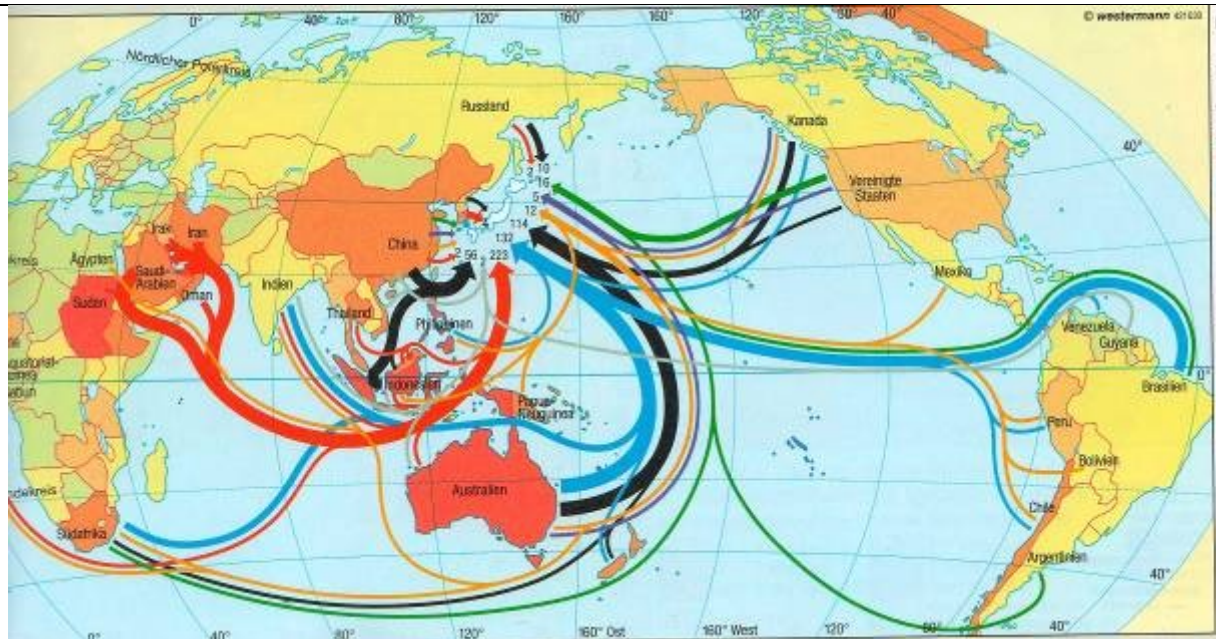
Města byla vytvářena ve své historii procesem, který se nazývá urbanizace. Z uvedených schémat vyberte takové, které nejlépe odpovídá pojmu urbanizace (světlejší barva je jádro měst, tmavší je zázemí města).

a)	b)	c)	d)
			
Poznámky k úloze			

Vzdělávací obor	Zeměpis
Ročník	9.
Tematický okruh	Společenské a hospodářské prostředí
Očekávaný výstup RVP ZV	Z-9-4-03 Žák zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje.
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák ke světovým surovinovým a energetickým zdrojům zařazuje místa spotřeby ve vyspělých státech 2. žák posoudí, které vyspělé státy mají vysoký podíl svých vlastních surovinových a energetických zdrojů a které naopak nízký podíl či nedostatek 3. žák klasifikuje strukturu, složky a funkce průmyslu v rozvíjejících se trzích (tygři) a strukturu, složky a funkce ekonomiky ve vyspělých státech

Ilustrační úloha 1

Z přiložené tematické mapy, která ukazuje dovoz surovin do Japonska, přiřadte k barvám červené, modré, černé a zelené surovinu. Jedná se o ropu, železnou rudu, černé uhlí a kukuřici.

Zdroj: Diercke Weltatlas, Westermann 2008, str.245

Poznámky k úloze

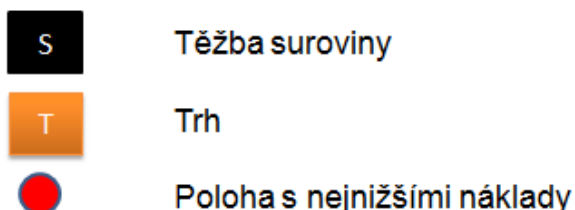
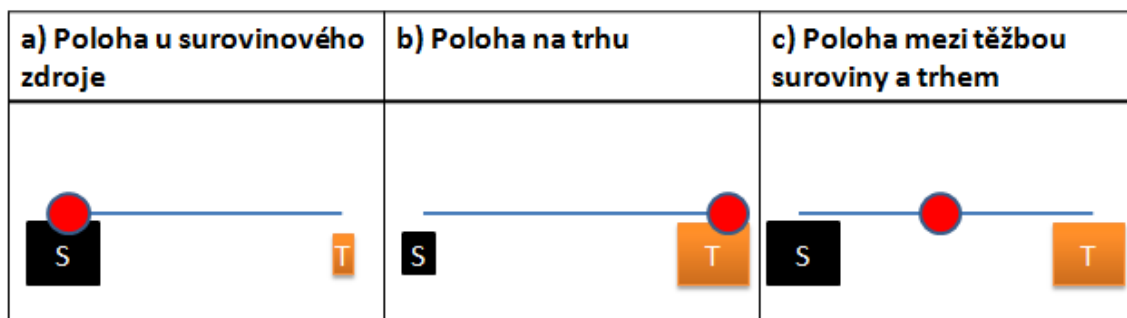
Vzdělávací obor	Zeměpis
Ročník	9.
Tematický okruh	Společenské a hospodářské prostředí
Očekávaný výstup RVP ZV	Z-9-4-04 Žák porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit.
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák identifikuje z lokalit zdrojů a z lokality trhu nejvýhodnější lokaci podniku na zpracování surovin z uvedených lokalit 2. žák identifikuje, kde je nejvýhodnější poloha prodejce zboží 3. žák porovnává výhodnost umístění trhu ve vztahu ke zdrojům či surovinám

Ilustrační úloha 1

V roce 1909 přišel německý 'prostorový ekonom' Alfred Weber s modelem, ve kterém vysvětloval a předpovídal umístění průmyslového závodu v místě, ve kterém výrobek vyráběl nejlevněji (málo zaplatil za dopravu suroviny nebo za hotový výrobek nebo kombinací obojího).

1. úloha: Kam byste umístili průmyslový podnik, který zpracovává mléko, které je potřeba rychle spotřebovat? Vyberte příslušné schéma, která jsou nabízená níže.
2. úloha: Kam byste umístili průmyslový podnik, který by využil polohy přístavu nebo železničního uzlu?

Poloha s nejnižšími výrobními náklady (s jedním místem, kde se těží surovina a s jedním trhem)

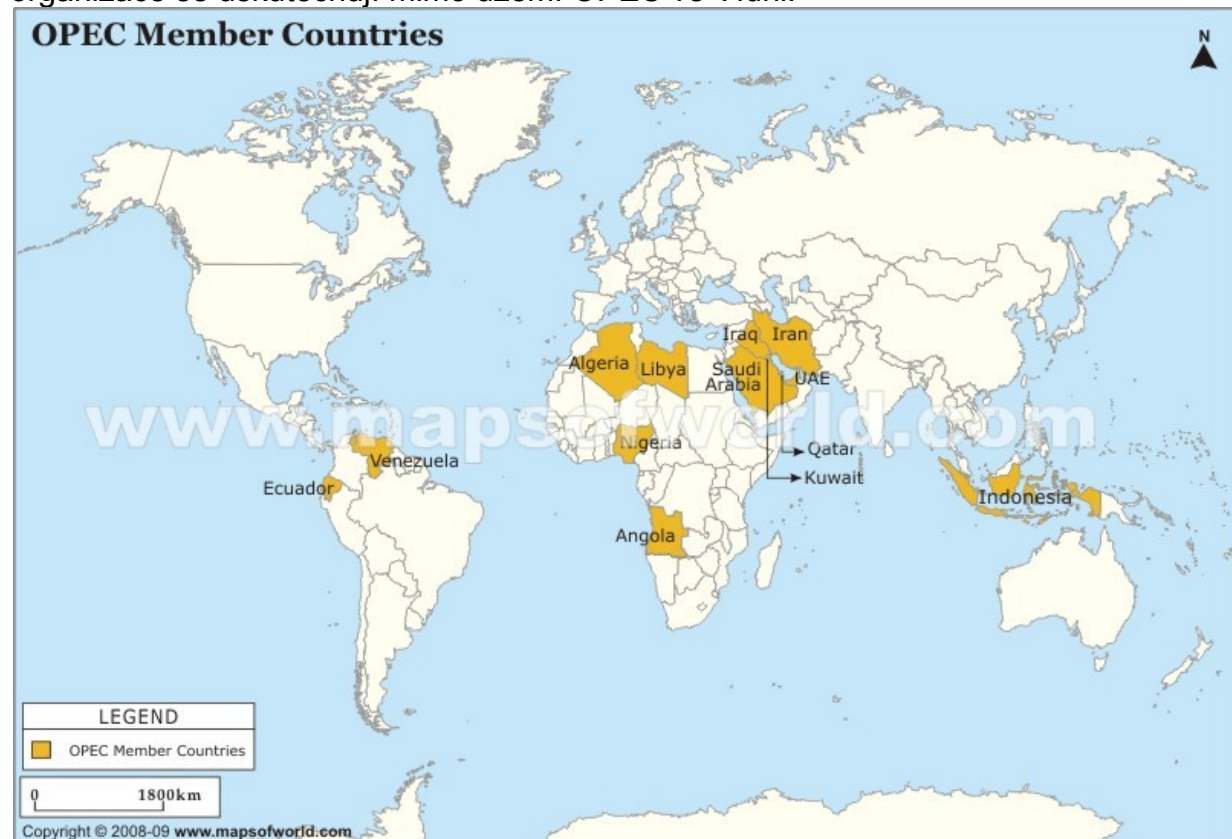
Poznámky k úloze

Vzdělávací obor	Zeměpis
Ročník	9.

Tematický okruh	Společenské a hospodářské prostředí
Očekávaný výstup RVP ZV	Z-9-4-05 Žák porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků.
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. Žák srovnává rozdíly mezi seskupením NAFTA a EU 2. Žák vyjmenuje dopady rozhodnutí uskupení OPEC do jeho osobního života nebo do života jeho rodiny 3. Žák vyjmenuje, jak a jakým způsobem působí MMF a SB na státy, které jsou v hospodářských a finančních problémech (vyspělé/méně vyspělé státy)

Ilustrační úloha 1

Organizaci zemí vyvážejících ropu (angl. *Organization of the Petroleum Exporting Countries, OPEC*) založilo na konferenci v Bagdádu dne 14. 9. 1960 pět zemí (na mapě zeleně), jejichž export ropy výrazně převyšoval domácí spotřebu. V lednu 1961 byly v Caracasu přijaty stanovy OPEC. Zakládající země vytvořily kartel (zájmovou skupinu), která určuje objem a cenu exportované ropy, zejména pomocí zavedení těžebních kvót, tj. kolik a kdo má ropy vytěžit. Vedoucím státem v organizaci je Saudská Arábie, většina států je z arabského světa. Schůzky představitelů této organizace se uskutečňují mimo území OPEC ve Vídni.

Členové OPEC kontrolují množství vytěžené a prodané ropy ve svých členských státech. Co by se stalo s cenou ropy, kdyby každý z členů se neřídil doporučením o množství vytěžené ropy a snažil se vytěžit a prodat ropy na světovém trhu co nejvíce za předpokladu, že ostatní těžaři (mimo OPEC) budou těžit pořád stejné množství ropy:

- a) nic by se nestalo, protože trh by toto množství nepřijal
- b) klesla by cena ropy, protože by jí byl na trhu nadbytek
- c) vzrostla by cena ropy, protože by jí byl na trhu nadbytek

d) zhroutil by se trh s prodejem ropy a cena by vylétla výrazně nahoru

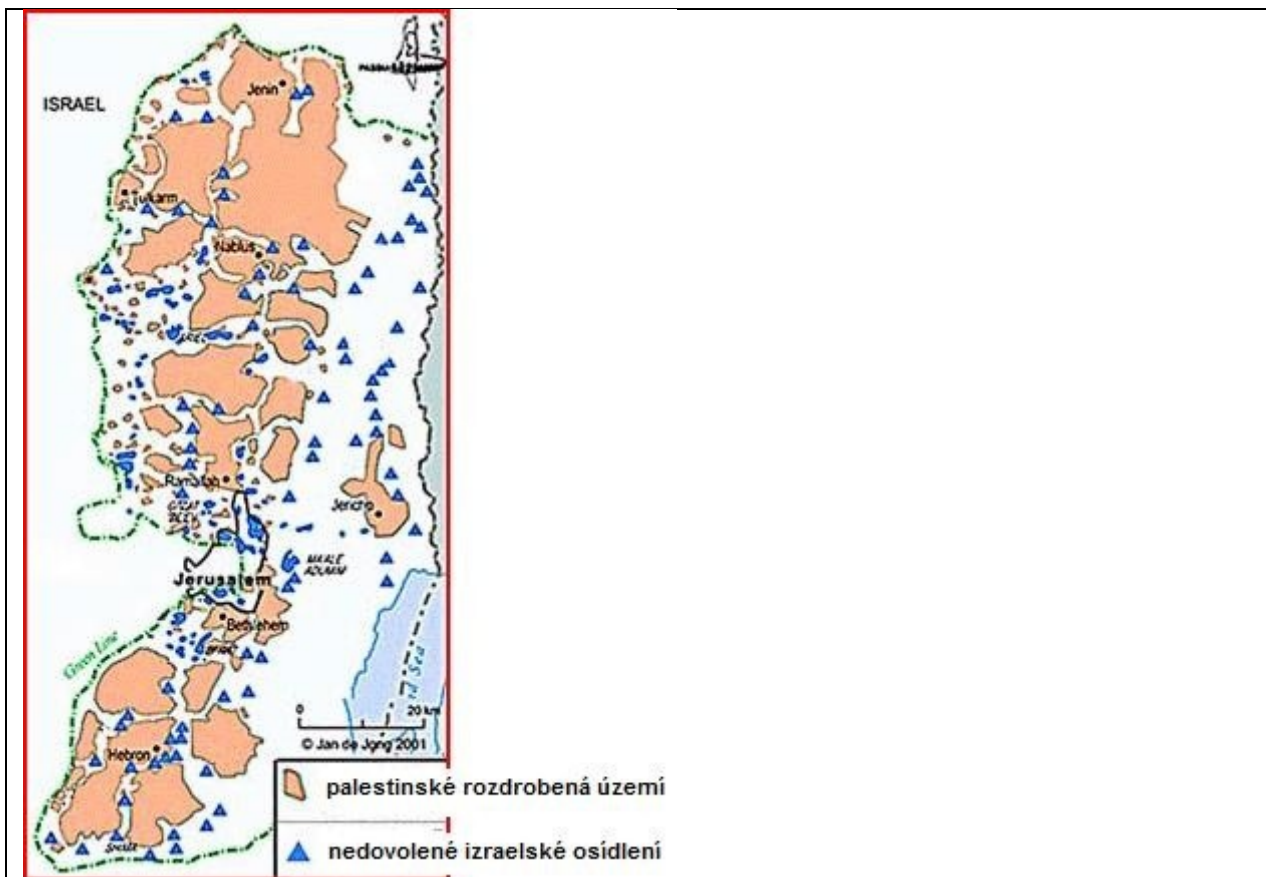
Poznámky k úloze Zdroj: <http://www.mapsofworld.com/opec-member-map.htm>

Vzdělávací obor	Zeměpis
Ročník	9.
Tematický okruh	Společenské a hospodářské prostředí
Očekávaný výstup RVP ZV	Z-9-4-06 Žák lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech.
Indikátory	<ol style="list-style-type: none"> 1. žák lokalizuje (identifikuje) na mapě světa informaci (konflikt) z denních zpráv 2. žák pojmenuje strany zainteresované v konfliktu 3. žák hodnotí dopady konfliktu do svého osobního života nebo do života jeho rodiny

Ilustrační úloha 1

Na Západním břehu Jordánu dochází ke konfliktu mezi palestinskými a izraelskými osadníky. Na následující řadě map můžete vidět zmenšování území obývaného Palestinci a zvětšování území obývaného izraelskými osadníky. Rok 1947 ukazuje návrh podle OSN.

Prostudujte výše uvedenou mapu Západní břehu a rozhodněte, která charakteristika je nejmýstižnější:

- palestinské obyvatelstvo je rozmístěno rovnoměrně ve sledovaném území
- izraelské obyvatelstvo se koncentruje v severní oblasti
- palestinské obyvatelstvo se koncentruje do východních oblastí (řeka Jordán a Mrtvé moře)
- izraelští osadníci zakládají osady v pásích směrem na západ

Poznámky k úloze

Zdroje:

<http://palestinianfieldnegro.wordpress.com/2011/05/22/how-do-you-define-coexistence/>

2) <http://www.theepochtimes.com/n2/content/view/20925/>

Případně: <http://talkingbollocks.net/tag/palestine/>

1)

Správné odpovědi na předešlé úkoly:

Z-9-4-01 b-e-d-a-c

Z-9-4-02 a

Z-9-4-03 červená-ropa, modrá-železná ruda, černá-černé uhlí, zelená-kukuřice

Z-9-4-04 1 b 2 c

Z-9-4-05 b

Z-9-4-06 d

